

ПРАВАТА НА ПОСТРАДАЛИЯ В ПРОИЗВОДСТВОТО ПО ОБЖАЛВАНЕ НА ПОСТАНОВЛЕНИЕТО ЗА ПРЕКРАТЯВАНЕ

Мила Иванова
Бургаски свободен университет

THE RIGHTS OF THE VICTIM IN THE PROCEDURE FOR APPEAL OF THE ORDINANCE FOR SUSPENSION

Mila Ivanova

***Abstract:** The present study aims at analyzing the rights of the victim in the procedure for appeal of the ordinance for suspension of the criminal procedure. The methods for defending the rights of the victim in this procedure are presented. The possibilities for legal protection of the victim during the appeal of the decision of the court of the first instance enacted in the procedure for appeal of the ordinance for suspension are also analyzed.*

***Keywords:** rights of the victim, procedure for appeal, ordinance for suspension, criminal procedure*

По силата на чл. 243, ал. 3 НПК постановлението за прекратяване на наказателното производство подлежи на обжалване пред съответния първоинстанционен съд. Правото на обжалване е за обвиняемия, пострадалия или неговите наследници и ошетеното юридическо лице. Те могат да упражнят това си право в седемдневен срок от получаване на препис от постановлението. Съдът следва да разгледа делото, не по-късно от седем дни след постъпването му, еднолично в закрито заседание. Актът с който се произнася съда е определение, което подлежи на обжалване пред съответния въззивен съд в седемдневен срок от съобщаването му /чл. 243, ал. 4 НПК/. С Решение №1 на КС от 1999г. бе прието, че установяването на съдебен контрол върху прекратяването на наказателното производство е съвместимо с Конституцията на Република България. Съдебният контрол върху постановлението за прекратяване, следва да се разглежда, като гаранция срещу неправилно прекратяване на делото. То няма за цел да ограничава или дерогира конституционно установените правомощия на прокуратурата да предприеме или да откаже наказателно преследване. Съдът не разполага с компетентност еднаква с тази на прокурора, като той не решава въпроса за прекратяването, а само осъществява контрол върху законосъобразността и обосноваването му.

С измененията на НПК от 2003г. се направи опит да се регламентира изцяло процедурата по обжалване на постановлението за прекратяване пред съда. Запълни се законовата празнота относно състава на съда, който се произнася по жалбите /еднолично/, както и редът по който те се разглеждат /закрито заседание/. С новия НПК, и в частност неговото изменение от 2008г. контролът от страна на съда се детайлизира, като се предвиди възможност за обжалване на определението на първоинстанционния съд пред по-горна съдебна инстанция. Контролът е двуинстанционен-от първа и от въззивна инстанция. Това е контрол за обосноваването и законосъобразността на

постановлението за прекратяване. Безспорно това законодателно решение доведе до максимално гарантиране на правото на защита на гражданите в това число и на пострадалия. По смисъла на чл. 122, ал. 1 от Конституцията на Република България всички граждани имат право на защита.

1. Предмет на съдебния контрол в производството по чл. 243, ал. 3 НПК е постановлението на прокурора за прекратяване на наказателното производство. Някои автори считат, че това са само “постановления за прекратяване на наказателното производство по които има привлечено в качеството на обвиняем лице, както и конкретизирано лице, което се ползва от правата на пострадал”^[1]. Според автора, постановлението за прекратяване в тези случаи подлежи на обжалване, но само пред погорен прокурор, т.е. контролът се осъществява само в рамките на прокуратурата. Не може да се съгласим с подобна практика, поради следните съображения: а/ в чл. 243, ал. 3 НПК всички постановления за прекратяване подлежат на обжалване пред съда; б/ въвеждане на различен ред за обжалване чрез практически решения, а не със закон, е недопустимо; в/ това, че по делото няма лице привлечено като обвиняем не означава, че няма пострадал, който да има интерес да обжалва пред съда, както е вярно и обратното. Не може да поставим правото за обжалване пред съд, за който и да било субект на процеса в зависимост от конституирането на друг субект; г/ както обвиняемият така и пострадалият по силата на чл. 6 от ЕКПЧ имат право на достъп до съд. Правото на достъп до съд е вярно, че не включва правото на жертвата на престъпно деяние, да започне наказателно производство или да поиска от прокурора да образува такова^[2], но в случая не е налице такава хипотеза.

Затова може да се направи извод, че предмет на обжалване пред съда е всяко постановление за прекратяване на наказателното дело, независимо дали по делото има привлечен обвиняем или не. След като, както обвиняемият, така и пострадалият имат законно право да обжалват постановлението за прекратяване на наказателното производство, то това право трябва да им бъде осигурено, без каквито и да било условности.

2. Субекти на правото да обжалват постановлението на прокурора за прекратяване на наказателното производство са обвиняемият, пострадалия, неговите наследници и ощетеното юридическо лице. Това изрично е установено в разпоредбата на чл. 243, ал. 3 НПК, според която именно на тези лица, прокурорът е длъжен за изпрати препис от постановлението. Изброяването е изчерпателно и кръгът на лицата не може да се разширява. Това са обвиняемият, по отношение на когото е прекратено наказателното производство, пострадалият от престъплението, който в съдебната фаза на процеса може да се конституира като граждански ищец и/или частен обвинител, неговите наследници, а ако е юридическо лице, това което ще може да се конституира като граждански ищец. За тях при прекратяване на наказателното производство не съществува друга процесуална възможност да защитят правата си, освен чрез обжалване на постановлението. Последващият съдебен контрол върху постановлението за прекратяване се възбужда само по жалба на тези лица, а не и служебно, както беше по отменения чл. 237, ал. 5 /ДВ, бр. 70/99г./.

а/ На първо място е правото на обвиняемия да обжалва постановлението за прекратяване на производството. За да може да обжалва той трябва да има правен интерес. Правото на жалба винаги предполага да са нарушени права и законни интереси. Следва да се съгласим, че правен интерес е налице, когато обвиняемият не е съгласен с мотивите или основанията за прекратяване на производството, макар да приема

[1] Раймундов П, Особени наказателни производства; Споразумението, С. 2005, с. 128.

[2] Ван Дайк П. и Ван Хууф Г. Й. Х., Европейска конвенция за правата на човека – теория и практика. С. 2000, с. 393;

резултата. Това са случаите, когато например производството е прекратено по давност или невменяемост, а обвиняемият възразява, че не е извършил такова деяние или че деянието не съставлява престъпление. Когато, производството е прекратено на основание, че деянието не съставлява престъпление за обвиняемия, липсва правен интерес да обжалва. В този смисъл е и Р-367-2003г.-I н.о.- “постановлението на прокурора... по чл. 237, ал. 1, т. 1 във връзка с чл. 21, ал. 1, т. 1 НПК не накърнява правата и законните интереси на обвиняемия”. Не може обаче, да се съгласим с изразеното в правната литература, че обвиняемият има интерес да обжалва, ако производството е прекратено при приложена давност или амнистия, а той се счита за невиновен ^[3]. Производството не може да се прекрати на тези основания без предварително да е получено съгласието на обвиняемия за това /чл. 24, ал. 2 НПК/. След като обвиняемият е разполагал с възможност да поиска производството да продължи, за да докаже своята невиновност, а той не се е възползвал от това си право, не може да черпи права за обжалване на постановлението за прекратяване.

Постановлението за прекратяване на производството не се ползва със сила на присъдено нещо, ако то не е било обжалвано пред съд. Това постановление може да се отмени, дори ако е постановено преди месеци или години. Това създава несигурност за обвиняемия, по отношение на който производството е прекратено, защото той трябва да чака изтичането на давностния срок, за да е сигурен, че постановлението не може да бъде отменено или изменено. Ако обаче постановлението е било обжалвано и съдът го е потвърдил с определение, то ще има сила на присъдено нещо и ще се ползва с последиците на неотменимостта.

б/ На второ място, е правото на пострадалия или на неговите наследници и на ощетеното юридическо лице, да обжалват постановлението за прекратяване на производството. Те могат да обжалват всяко постановление за прекратяване, стига да са накърнени техните правата и законни интереси.

Поставя се въпросът, кое лице в случая закона нарича “пострадал”. Този въпрос е от изключителна важност, защото жалбата ще е допустима, само ако е подадена от лице което има това процесуално качество. В чл. 74, ал.1 НПК е регламентирано, че „пострадал е лицето, което е претърпяло имуществени или неимуществени вреди от престъплението”. С приемането на този текст се реши спора за това кой е “пострадал” т.е. субект на правото да обжалва постановлението за прекратяване на производството. Така например в Р-301-2003г.-I-н.о е прието, че “производството по чл. 237, ал. 3 НПК обезпечава интересите само на лице, което при предпоставките на чл. 60 НПК може да встъпи като граждански ищец в наказателния процес”. В други свои решения ВКС е на мнение, че пострадалият, който има право да обжалва постановлението за прекратяване е лицето “което в съдебната фаза на процеса може да бъде конституиран като граждански ищец и частен обвинител”/Р-536-2002г.-II н.о.; Р-553-2002г.-II н.о./ . Между предпоставките за конституиране на граждански ищец и частен обвинител няма идентичност. Считаме, че субект на правото на обжалване е пострадал, за който са налице предпоставки за конституиране, като граждански ищец или като частен обвинител или и в двете процесуални качества. Както гражданския ищец, така и частният обвинител, по смисъла на чл. 318, ал. 4 НПК, могат да обжалват присъдата. От това следва, че именно тези лица могат да обжалват и постановлението на прокурора. Така ще се обхванат всички лица, чиито права са накърнени от инкриминираното деяние, без значение дали са физически или юридически лица. На всички тях, следва да им се предостави възможност, чрез достъп до съд да защитят законните си интереси. Считаме, че е неправилно схващането, според което пострадал или ощетеното юридическо

[3] Раймундов П., Особени наказателни производства; Споразумението, С. 2005, с. 118;

лице е лицето претърпяло само съставомерни вреди. Няма разлика в процесуалната правоспособност на лицата да участват, като пострадали или като частен обвинител и/или граждански ищец, а ощетеното юридическо лице и като граждански ищец. В новия НПК и за трите фигури процесуалната правоспособност е очертана по идентичен начин – „лице, което е претърпяло имуществени или неимуществени вреди от престъплението /чл.74, ал.1 НПК-за пострадалия, и чл.76 НПК-за частния обвинител/.” За гражданския ищец не е посочено дали вредите следва да са имуществени или неимуществени /чл.84, ал.1 НПК/. След като е използвано понятието „вреди”, те могат да бъдат както имуществени така и неимуществени. Юридическите лица обаче могат да претърпят само имуществени вреди, доколкото не могат да преживеят болка и страдание, в което се изразяват неимуществените вреди. Този извод се подкрепя и от това, че в НПК когато се очертава процесуалната правоспособност на юридическите лица, е употребено понятието „ощетено юридическо лице”. Понятието „щета” в гражданското право се свързва единствено с претърпяни имуществените вреди.

От изложеното следва, че субект на правото да се обжалва постановлението на прокурора за прекратяване на наказателното производство, е физическо или юридическо лице, което е претърпяло съставомерни или несъставомерни вреди, без значение имуществени или неимуществени за физическите лица и имуществени за юридическите лица, ако те са причинени пряко и непосредствено от престъплението.

До приемането на новия НПК не без основание се дискутираше въпроса, в какво качество лицето претърпяло вреди от престъплението ще обжалва постановлението за прекратяване. Считаме за уместно да посочим, че и преди приемането на новия НПК съществуваше процесуалната фигура пострадали. В тази връзка будеше недоумение Тълкувателно решение №2/2002г. от ОСНК според което „наказателно-процесуалния кодекс не познава процесуалното качество на пострадали”. В същото това решение се приема, че “пострадалият не е включен в кръга на участниците в наказателния процес...нормите на чл. 237, ал. 3 НПК и чл. 239, ал. 3 НПК също не третират пострадалият, като процесуален субект. Те му предоставят единствено възможност чрез достъп до съд да обезпечи онези свои интереси, които би реализирал, ако впоследствие встъпи в производството, в процесуалното качество на частен обвинител и/или граждански ищец”. В цитираното Тълкувателно решение, не е направена разлика между участник и субект на наказателния процес. Участник е всяко лице за което законът установява процесуални права и задължения. Докато, участникът за да бъде и субект на процеса се изисква той да отговаря и на някои допълнителни условия /да осъществява една от функциите на процеса, да притежава право за активно участие в производството, да защитава свои или чужди права и законни интереси/. След като и отменения НПК съществуваша процесуални права за пострадалия в досъдебната фаза то значи, че той е участник в тази фаза. В тази връзка, може да посочим и Р. 553/2002 г. II н.о. където ВКС е приел, че автор на жалбата може да е само лице, което има качеството на пострадали. Проблемът бе, че в отменения НПК не съществуваше нарочен текст, който да изброява правата на пострадалия, така както съществуват нарочни текстове за другите участници. Но за да бъде едно лице участник в процеса няма такова изискване. Не издържа и аргументът, че процесуалните права на пострадалия са малко на брой, и затова той не е участник. Броят на правата никъде не е поставен, като критерий за това, дали едно лице е участник или не в наказателния процес. По отменения НПК пострадалият бе участник, но не и субект на процеса. Неговите права бяха ограничени по обем, а по естеството си, не можеха да гарантират осъществяването на пълноценна функция по обвинението.

По новия НПК, пострадалият е и субект на наказателния процес. Той е и субект на правото на защита. За реализирането на това свое право законът му е предоставил

правото да обжалва постановлението за прекратяване на досъдебната фаза. Ефективността на това право, обаче в голяма степен зависи от процесуалните гаранции, които го осигуряват. В чл. 243, ал. 3 НПК се съдържа една от тези гаранции, а именно да се изпрати препис от постановлението за прекратяване на пострадалия. Изпращането на препис има за задача да уведоми заинтересованото лице за взетото процесуално решение, за да може то да осъществи своевременно своето право на защита. Прокурорът е този, който разпорежда да се връчи такъв препис. Ако той не изпълни това си задължение, ще означава че процесуалната гаранция не се е реализирала. Нереализирането на процесуална гаранция, която осигурява дадено право, в случая правото да се обжалва, ще доведе до осуетяване упражняването на това право. С новия НПК процесуалните права на пострадалия в досъдебната фаза и в частност правото да обжалва прекратяването, са обект на защита от института "съществено процесуално нарушение. Според практиката на ВКС – „лишаването на пострадалия от правото да обжалва постановлението на прокурора за пълно или частично прекратяване на наказателното производство е съществено процесуално нарушение...” /Р-53-1995-І н.о.; Р-122-1995-ІІ н.о./. Вярно е, че правата на пострадалия на досъдебната фаза са гарантирани чрез правомощието на съдията-докладчик да връща делото на прокурора за допълнително разследване, когато е допуснато „отстранимо съществено процесуално нарушение на процесуалните правила, довели до ограничаване на процесуалните права на пострадалия или на неговите наследници /чл.248, ал.2, т.3 НПК/”. Но при прекратяване на наказателното производство изобщо няма да се стигне до стадия „подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание”, в хода на който съдията-докладчик проверява допуснати ли са съществени процесуални нарушения.

Проблем за прокурора да изпрати препис от постановлението за прекратяване на пострадалия ще възникне, когато последният не е автор на съобщението за извършеното престъпление и по делото не са събрани доказателства, кое е това лице. Още повече, че за разлика от страните в съдебния процес, които се конституират с издаването на надлежен акт /Р-13-2001- ІІІ н.о./, за пострадалия на досъдебната фаза, няма подобно изискване. В тези хипотези прокурорът не трябва да прекратява делото, защото има ли причинени вреди от деянието и кой е техен адресат са обстоятелства, които са в обхвата на предмета на доказване и трябва да бъдат задължително установени /чл. 102, т. 3 НПК/. Само когато се докаже и то по несъмнен начин, че не са причинени вреди, от което следва, че няма пострадал от престъплението, прокурорът следва да пристъпи към прекратяване на делото.

Пострадалият ще има правен интерес да обжалва и в случаите на частично прекратяване, когато досъдебното производство по едно или няколко обвинения е прекратено или е прекратено по отношение на един или няколко обвиняеми.

Изброяването на субектите на правото да обжалват, както бе посочено, е изчерпателно. Обвиняемия като страна и субект на материалното и процесуално правоотношение е абсолютно незаемим. Това съответства и на чл. 35, ал. 1 НК, според който наказателната отговорност е лична. В НПК също не се предвижда възможност за заместване в т. ч. и по силата на наследяване. Поради това считаме, че наследниците на обвиняемия не са процесуално легитимирани да обжалват постановлението за прекратяване. Обаче, що се отнася до пострадалия правната логика е друга. За да бъде субект на правото на обжалване той трябва да отговаря на предпоставките за конституиране, като граждански ищец и/или като частен обвинител. В НПК е установено, че след смъртта им, правото да участват в съответното качество в наказателния процес преминава върху техните наследници. След като на последните е призната процесуалната правоспособност да участват и то като страни в съдебното производство, считаме, че те са и процесуално легитимирани да обжалват

постановлението за прекратяване на прокурора. Това беше отчетено от законодателя ни и в новия НПК, наследниците на пострадалия изрично са посочени, като лица имащи право да обжалват постановлението за прекратяване на дъсъдебното производство.

От регламентираното право на пострадалия да обжалва постановлението за прекратяване на наказателното производство могат да се направят следните изводи: аа/ правото да обжалва е единственото право, с което той разполага, при това процесуално действие на прокурора; бб/ за това право обаче липсват достатъчни гаранции за неговото реализиране така, че то съвсем не е достатъчно, за да защити пострадалия своите права и законните си интереси; вв/ вярно е, че правото за съдебно обжалване предоставя на пострадалия принципната възможност да защити тези свои права, но не може да отречем, освен всичко друго и че разглеждането на подобни жалби в по-голяма част от случаите, има формален характер ^[4].

Считаме, за уместно да обърнем внимание, че кръгът на лицата на които е необходимо да се връчи препис от постановлението за прекратяване следва да се разшири, като се включат и тези, срещу които е образувано наказателното производство, но са разпитани само като свидетели по него /Р-32-2003г.-III н.о. / Независимо, че са разпитани само като свидетели, е ангажирана наказателната им отговорност и те са заинтересовани лица от изхода на производството. В цитираното решение е посочено още, че тези техни правомощия произтичат от разпоредбата на чл. 15, ал. 2 НПК, според която на обвиняемия и на другите граждани, които участват в наказателното производство се предоставят всички процесуални средства, необходими за защита на техни права и законни интереси. Тази процесуална норма се основава на конституционната разпоредба по чл. 122, ал. 1, която предоставя право на защита на гражданите във всички стадии на процеса.

3. Срокът в който може да се обжалва постановлението на прокурора за прекратяване на наказателното производство е седемдневен. Конституционният съд в Решение №2 от 2000г. е посочил, че „всеки срок се основана на мълчаливото предположение, че в предоставения му период от време носителят на съответното право разполага с действителната възможност да упражни правото си ” ^[5].

Началният момент от който тече този срок е получаване на преписа от постановлението /чл. 243, ал. 3 НПК/. Във връзка с доказване на този момент, следва да се отбележи, че връчването на постановлението за прекратяване става по реда на чл.178-182 НПК ^[6]. Пострадалия като субект на правото да обжалва постановлението, може обаче да е неспособен да упражни това си право /например поради това, че е малолетен или невменяем/. В тези случаи считаме, че следва да се приложи правилото „...срещу неспособния да действа срокът не тече”. В тези случаи срокът започва да тече от получаване на преписа от постановлението за прекратяване от законните представители на недееспособните лица.

При упражняване на правото да се обжалва постановлението на прокурора от страна на пострадалия, важно е също така и крайният момент в който срокът изтича. Изчисляването му ще стане по общите правила на чл.183-184 НПК. Но дали неспазването на този срок ще направи жалбата на пострадалия недопустима. Отговорът на този въпрос зависи от отговора на един друг въпрос, а именно, срокът за обжалване на постановлението за прекратяване - инструктивен или преклузивен е /фатален е/.

[4] Петрова Н., Наделить потерпевшего правом уголовного преследования. Российская юстиция. 2002 г. №12, стр. 55.

[5] Цит. по Решение и определение на Конституционния съд. 2000. София, Акад.издат. „Проф.Марин Дринов”, 2001, с.48

[6] В Р-53-1995-I н.о. е посочено, че когато „не е изяснен началният момент, от който започва да тече срокът за обжалване, не е възможно да се направи извод, че този срок е изтекъл” .

Сроковете за обжалване в съдебната фаза на процеса, са преклузивни. При всеки един от тях с изтичането му се преклудира възможността да се обжалва съответния акт на съда. Това недвусмислено следва от разпоредбите на чл. 323, ал. 1, т. 2 и чл. 351, ал. 4, т. 2 НПК, според които жалбата и протеста се връщат, когато не са подадени в срок. Не по този начин стои въпросът в досъдебното производство. Разпоредбите на чл. 200 и чл. 201 НПК, които установяват реда за обжалване на постановленията на прокурора, не съдържат подобни условия, както е при съдебното обжалване. Това е така защото тези текстове се отнасят до обжалването по реда на институционния прокурорски контрол, а не до съдебното обжалване. Именно затова актовете на органите на досъдебното производство не влизат в законна сила, не са „неотменими“, не се ползват със сила на присъдено нещо, поради което и винаги могат да бъдат отменени или изменени от по-горестоящия прокурор. Считаме че седемдневния срок за обжалване установен в чл. 243, ал. 3 НПК е преклузивен, а не инструктивен тъй като става въпрос за срок установен за обжалване но пред съд на постановление за прекратяване на досъдебното производство. Вярно е, че в чл. 243 НПК никъде не е указано, че съдът ще върне жалбата на пострадалия, ако не е подадена в законния срок, както това е уредено при обжалването на съдебните актове. В разпоредбата на чл. 243, ал. 9 НПК, обаче е регламентирано, че по-горестоящият прокурор може служебно да отмени постановлението за прекратяване, но само ако постановлението не е било обжалвано. При систематичното тълкуване на тази ал. 9 във връзка с ал. 3 на чл. 243 НПК, следва, че по-горестоящият прокурор ще може да отмени, но само постановление, по което не се е произнесъл съдът. Следователно, за да може по-горестоящият прокурор да упражни правомощието си по чл. 243, ал. 9 НПК, то трябва да е изтекъл срока по ал. 3 на същия член. След изтичането на именно този срок, се слага началото на срока по чл. 243, ал. 9 НПК, в който по-горестоящият прокурор ще може да отмени или измени постановлението за прекратяване. Краиният срок, разбира е давностният срок за самото престъпление. Ако приемем, че срокът по чл. 243, ал. 3 НПК е инструктивен то това ще лиши от смисъл правомощието на по-горестоящия прокурор по ал. 9 на същия член [7].

Освен това чл. 419 НПК установява, че предмет на производството по възобновяване на наказателни дела, са само влезлите в сила присъди и решения, както и определенията по чл. 112, ал. 3, чл. 243, ал. 5, т. 1 и 2, чл. 382, ал. 7 НПК, както и определенията и разпорежданията по чл. 341, ал. 1 НПК. В това изброяване не са посочени постановленията на прокурора за прекратяване на наказателния процес.

4. Пострадалият е субект на правото на защита по чл. 15, ал. 2 НПК. Този принцип изисква на участниците да се предоставят всички процесуални средства, необходими за защита на техните права и законни интереси. Едно от тези средства е **жалбата на пострадалия срещу постановлението** на прокурора за прекратяване на наказателното производство. В закона обаче, липсват правила за нейното съдържание и ред за подаване. От което следва, че тя няма задължителни реквизити, липсата на които ще доведат до нейната недопустимост. В нея обаче пострадалия следва да посочи: съдът, до който се подава, от кого се подава, неговия подпис и постановлението което се обжалва. Липсата на тези реквизити, могат да се приравнят на липса на жалба тъй като същата не би могла да произведе, каквото и да са правни последици. Не по този начин се решава въпросът, ако в жалбата не е посочено конкретното нарушение и искането, което се прави. Според изразеното в доктрината „в производството по обжалване не намира приложение ревизионното начало и съдът проверява обосноваността и

[7] В Р-87 от 1999 г. на ВКС по н.д. №35/1999 г. на III н-о- е посочено, че жалбата не следва да се счита за просрочена, „...щом като е подадена в обявения с присъдата срок, макар този срок погрешно да е бил определен. Въззивния съд следва да се произнесе по нея.“ Считаме, че това следва да се има предвид и просрочване на срока в чл. 243, ал. 3 НПК, след като това е допустимо при присъдите.

законосъобразността на постановлението за прекратяване, независимо от приведените в жалбата доводи и основания” [8]. Затова считаме, че е достатъчно в жалбата си пострадалият да формулира най-общо оплакванията си, без да е нужно да посочва всичките доводи и съображения, които я подкрепят. Независимо, че не е изрично указано в НПК, жалбата следва да се подаде чрез прокуратурата, чието постановление се обжалва до съответния съд.

В отменения НПК /чл. 213/ не се предвиждаше призоваване на пострадалия при предявяване на следствието, като в същото време той разполагаше с правото за обжалва постановлението за прекратяване на досъдебното производство. Това основателно повдигаше въпроса за невъзможността на пострадалия да обоснове жалбата си срещу постановлението за прекратяване при положение, че той няма никаква информация за доказателствата и обвинението по самото дело. При действието на новия НПК няма такъв проблем. За предявяването на разследването се призовава пострадалият и неговият поверник, ако е направил искане за това /чл. 227, ал. 3 НПК/. По време на самото предявяване пострадалия има възможността да проучи материалите по делото, което ще спомогне за обосноваване на жалбата му при евентуално прекратяване на производството от прокурора.

5. Съдът трябва да разгледа жалбата срещу постановлението за прекратяване не по-късно от седем дни от постъпването на делото /чл. 243, ал. 4 НПК/. Този седемдневен срок има значение с оглед възможността на заинтересованите лица да подготвят защитата си. Никъде обаче в чл. 243 НПК не е установено задължение за държавните органи да уведомят заинтересованите лица за предприетото обжалване. Независимо от това считаме, че трябва да има такова уведомяване. Изводът е верен, защото право на пострадалия по чл. 75, ал. 1 НПК е „да бъде информиран за хода на наказателното производство”. Прекратяването на наказателното производство, както и обжалването на същото несъмнено са действия, свързани с хода на производството. Освен това ВКС изрично е дал указания, че съдът трябва да уведоми заинтересованите лица за предприетото обжалване. В Р-515-2002-II н.о. е прието, че „...съдебното производство се възбужда само по жалба, съдът независимо от реда, по който ще разгледа делото, има задължението да уведоми останалите заинтересовани лица за предприетите процесуални действия и намерения на жалбоподателя, за да могат да упражнят процесуалните си права, вкл. и на защита в производството за проверка на постановлението за прекратяване на наказателното производство”. В същото решение ВКС е приел още, че липсата на уведомяване на останалите заинтересовани страни за подадената жалба и неосигуряване на възможност, да упражнят правото си на защита в производството за проверка на постановлението за прекратяване, е съществено процесуално нарушение и делото трябва да се върне за ново разглеждане. Самото уведомяване ще даде възможност на пострадалия да се запознае с позицията на другите субекти на процеса и само така той ще може да осъществи своевременно своето право на защита [9]. Не без основание обаче възниква въпросът, дали самото неспазване на срока по чл. 243, ал. 4 НПК ще доведе до съществено нарушение на процесуалните права на пострадалия. Считаме, че разглежданият срок, е процесуална гаранция осигуряваща правото на защита на пострадалия и по конкретно правото му на възражения. След като съдът не е изпълнил това свое задължение то значи, че не са създадени условия за пострадалия да упражни свое право, от което следва, че винаги в разглеждания случай ще е налице съществено процесуално нарушение. В Р-32-2003-III н.о. ВКС е изрично

[8] Чинова М., Новите положения на досъдебното производство по НПК, С. 2007, с.265.

[9] В тази връзка ВКС в Р-210-99-II е посочил, че “когато съдът е изпълнил всички свои задължения по изискванията на процесуалния закон, не е налице нито обикновено, нито съществено нарушение на процесуалните правила”.

указал, че „нередовното призоваване на лицето, срещу което е прекратено наказателното производство, след като е имало известен адрес, е с отнета възможност да защити законните си интереси като направи възражения и искания във връзка с оплакванията, съдържащи се в жалбата на пострадалия срещу прекратителното постановление на прокурора. Допуснатото процесуално нарушение е съществено по смисъла на чл. 352, ал. 3, т. 1 НПК и правилно определението на първоинстанционния съд е отменено и делото върнато за ново разглеждане”

В чл. 243, ал. 4 НПК е установено, че съдът разглежда делото „...не по-късно от седем дни”. При буквалното тълкуване на тази разпоредба, би могло да се стигне до извода, че делото може да се гледа и преди изтичането на тези седем дни. Това обаче безспорно ще ограничи възможността на пострадалия да се запознае с жалбата на обвиняемия и да изложи възраженията си.

Защитата на пострадалия в производството за проверка на постановлението за прекратяване на наказателното производство не може да се осъществи чрез неговото лично участие. Пострадалият може да изложи доводите и възраженията си срещу жалбата само присмено. Това следва от обстоятелството, че **съдебното заседание е закрито и се провежда без участието на заинтересованите лица**. По отменения НПК (чл. 237, ал. 3), тъй като не бе изрично установено, че разглеждане на жалбата е в закрито заседание съдът, когато намери за необходимо, нямаше пречка да я разгледа в съдебно заседание с призоваване на заинтересованите лица. С новия НПК, обаче изрично се установи, че делото се разглежда еднолично в закрито заседание /чл. 243, ал. 4 НПК/. От това следва, че в производството заинтересованите лица не вземат участие, което не без основание повдига въпроса за съответствието му с изискванията на чл. 6, и чл. 13, ал. 1 от ЕКПЧ за справедлив процес и предоставяне на ефикасни средства за защита. Това предполага и осигуряване на лично участие при разглеждане на делото, което може да се гарантира само при състезателен и публичен процес ^[10]. Считаме че, само при своевременно уведомяване на заинтересованите лица за обжалването и предоставянето на срок в който те да могат да се противопоставят на доводите на другата страна, ще може да твърдим, че са спазени изискванията на ЕКПЧ. Това следва да се има предвид от законодателя като при евентуални бъдещи промени на НПК, се предвиди изрично задължение за държавните органи да уведомяват заинтересованите лица за подадена жалба срещу постановлението за прекратяване на досъдебното производство. Необходимо е още да се предвиди и съответен срок, в който те могат да изложат своите искания, бележки и възражения по подадената жалба.

Не-малък риск за правото на защита на пострадалия, крие и редът по който съдът разглежда неговата жалба. В чл. 243, ал. 4 НПК е указано, че **съдът разглежда делото еднолично в закрито заседание**. Това очевидно е съдът /районен или окръжен/, който по правилата на местната подсъдност е компетентен да реши делото по същество като първа инстанция. В отменения НПК (чл. 237, ал. 3), нямаше аналогична разпоредба, поради което едни съдилища разглеждаха жалбата еднолично, а други-в състав. В едни съдилища тези дела се разглеждаха с призоваване на обвиняемия и пострадалия, а в други-в закрито заседание, без призоваване на заинтересованите лица.

При сега действащата норма на чл. 243, ал. 4 НПК законният съдебен състав е едноличен. Следва да се съгласим с това разрешение на законодателя, при положение, че съдът в това производство осъществява само функция на последващ контрол, без да се

[10] НПК на Франция от 1808 предвижда открит публичен процес, предизвикан от жалба на страните и равностойно процесуално участие. По този въпрос виж Раймундов П., „Исторически преглед на апелативно-касационната система на обжалване, статия, сп. „Български законник”, кн. 10/1997 г., с. 91-92”

решават по същество въпросите за виновността и отговорността на обвиняемият ^[11], като изключително голямо значение има в случая независимостта и безпристрастността на съда ^[12]. Не може обаче, безусловно да се приеме закритото съдебно заседание. Считаме, че липсата на публичност, липсата на възможност заинтересованите лица да бъдат лично изслушани от съда, да се противопоставят на доводите на другата страна лично, както и липсата на състезателност, води до нарушаване на изискванията на чл. 6 ЕКПЧ. Законодателят следва да съобрази това и да предвиди открито и публично съдебно заседание с осигурено лично участие на заинтересованите лица. Само така ще се гарантира максимално и правата на пострадалия в производството по обжалване постановлението на прокурора за прекратяване.

6. Пределите на контрола упражняван от съда при обжалване на постановлението на прокурора за прекратяване на наказателното производство са очертани в чл. 243, ал. 4 НПК – съдът „се произнася по обосноваването и законосъобразността на постановлението”. От разпоредбата на чл. 243, ал. 4 НПК може да се направи несъмнен извод, че ревизионно начало намира приложение в това производство. Съдът не е обвързан от основанията посочени в жалбата на пострадалия. Съдът винаги е дръжен сружбно да провери обосноваването и законосъобразността на постановлението ^[13]. Това разрешение на законодателя не ограничава правата на пострадалия, дори напротив ги гарантира.

Най-напред съдът трябва да провери дали **постановлението е обосновано**. Това означава да провери, дали установените по делото фактически обстоятелства съответстват на събраните по делото доказателствени материали, оценени по отделно и в тяхната съвкупност ^[14]. За да се приеме, че постановлението е обосновано са необходими две кумулативно дадени предпоставки: а) да са събрани всички необходими и възможни доказателства, т. е. да е налице пълнота на доказателствата; б) фактическите изводи, които прокурорът е направил да са логически издържани и да следват от доказателствата по делото.

След проверка на обосноваването, съдът трябва да провери и законосъобразността на постановлението за прекратяване на производството. Проверката на законността, включва проверка на правилното приложение, както на материалния така и на процесуалния закон. Когато проверява материалния закон, съдът трябва да провери правилността на правната квалификация посочена в постановлението, но само въз основа на доказателствения материал събран в хода на разследването. Тази проверка се прави за да може съдът правилно да реши въпросите за давността,

[11] Има автори, които са на мнение, че съставът на съда компетентен да се произнесе по постановлението за прекратяване следва да е идентичен с този, който е компетентен да разгледа и реши делото по същество в съдебно заседание, ако делото не бе прекратено. В тази връзка виж. Раймундов, П., *Особени наказателни производства*; Споразумението, С. 2005, с. 133;

[12] За безпристрастността се изисква съдът да не е предубеден по отношение на решението, чието постановяване предстои, да не допуска да бъде повлиян от информация извън съдебната зала, от обществените настроения или какъвто и да е натиск, а да основава становището си върху обективни доводи въз основа на това, което е представено по време на процеса – виж Ван Дайк, П., Вна Хууф, Г. Й. Х., *Европейска конвенция за правата на човека-теория и практика*. С., 2000, стр.422.

[13] Лебедев В.М., *Защита свободи и личной неприкосновенности граждан на пресварителном следствии*, М., 2001, стр. 98 разглежда, че разширената проверка на съда за законността и обосноваването върху решенията и действията на досъдебния стадии на наказателния процес са обославят не само от това че се отнасят за наказателно процесуалните отношения, но и са способни да ограничат конституционни права и свободи на гражданите.

[14] Следва да обърнем внимание, че съществува разлика между истинно установяване на фактическите обстоятелства при постановяването на актовете и разкриване на обективната истина като непосредствена задача на наказателния процес. Виж. Чинова, М. *Актове на органите на предварителното производство*, университетско издателство “Св. Климент Охридски”, С. 1993 г., с.186.

амнистията, и т.н. Давността при различните правни квалификации е различна. При амнистията правната квалификация има значение, за да се провери дали тя попада в приложното ѝ поле ^[15]. Само така правата на пострадалия ще бъдат защитени, в хипотезите когато производството е прекратено на тези основания, като обаче деянието е неправилно квалифицирано. В Решение № 19 от 1.Ш.1993 г. по н. д. № 20/1993 г., ВК изрично е посочено, че „постановлението на прокурора за прекратяване на наказателното производство, с което се произнася по характера и авторството на едно деяние, е процесуален акт, който не поражда задължение за съда да приеме направените в него констатации и изводи”. При тази проверка, ако съдът реши, че правната квалификация е неправилна ще отмени постановлението за прекратяване именно като незаконосъобразно, без обаче да може да дава указания обвиняемият да се привлече по друга правна квалификация, тъй като няма това правомощие. В Р-60-2003-І н.о. е прието, че „съдът не е оправомощен да се произнася по въпросите от компетентността на прокурора чрез собствена, различна от изложената в постановлението, интерпретация на доказателствата, събрани в досъдебната фаза. Още по-малко е допустимо контролиращият съд "да замества" прокурора, тогава когато в постановлението му липсват анализ на доказателствата и изводи за фактите и правото”. В тези случаи съдът ще отмени постановлението поради допуснато съществено процесуално нарушение ^[16]. Що се касае за реабилитиращите основания за прекратяване, съдът дори и да провери правната квалификация и установи, че деянието не е несъставомерно или че е съставомерно но по друга правна квалификация ще потвърди постановлението. Това е така защото и да върне делото на прокурора той не може да му дава указания да привлече лицето като обвиняем по една или друга правна квалификация. По същия начин следва да постъпи съдът и когато констатира, че е доказано участието на обвиняемия в престъплението, а прокурора в постановлението е приел обратното, защото и в този случай съдът не може да укаже на прокурора да внесе обвинителен акт ^[17]. Съдебният контрол върху постановлението на прокурора за прекратяване на наказателното производство може да се разпростира само върху законосъобразното осъществяване на правомощията по чл. 243, ал. 1 НПК, които в рамките на приключилото разследване се ограничават до оценката на конкретизираното по време, място и начин на извършено деяние, както и вината на извършителя. Съдът не може да измества прокурора по въпроси, свързани с възникване на основания за започване на разследване по отношение на други деяния и съответно повдигане на обвинение за тях /Р-368-2003 на І н.о./. Но и в тези хипотези правата на пострадалия не са накърнени, защото по правната квалификация приета от съда за правилна няма да се приложи правилото „non bis in idem”.

Съдът проверява и правилно ли е приложен НПК т. е. допуснато ли е съществено процесуално нарушение. Правата на пострадалия са обект на защита от този институт в досъдебната фаза и контролът за законосъобразност от страна на съда

[15] Пострадалият може да е възразил, че амнистията не се простира за посочената в постановлението правна квалификация, при което съдът е длъжен да провери това. В противен случай, ще накърни конституционното право на пострадалия на достъп до правосъдие-Зеленин, С. Потерпевший в состязательном процессе, с.Российская юстиция, кн.3, 2001г., с.48.

[16] Лебедев В.М., Защита свободы и личной неприкосновенности граждан на пресварительном следствии, М., 2001, стр. 103 посочва, че съдебно решение с което е прието за незаконен и необоснован отказ от възбуждане на наказателно дело не е свързано непосредствено с възбуждане на дело, а се състои в констатация на съда за несъответствието на решението на органите на предварителното следствие със закона. Това свидетелства, че съдът не участва наказателното преследване и не изпълнява функцията по обвинението.

[17] В Р-185-89-І е посочено, че „постановлението на прокурора с което се приема, че извършеното деяние не е престъпление от общ характер и не са налице основанията за повдигане на публично обвинение, е задължително за съда”.

максимално ги защитава ^[18]. В това производство съдът следва да провери три групи съществени процесуални нарушения - допуснати при събирането и проверката на доказателствения материал, при осигуряване на средствата за защита и при изготвянето на постановлението за прекратяване ^[19]. Към първата група нарушения се отнасят - отказа на прокурора да се произнесе по направени искания от пострадалия за събиране и проверка на доказателства, включително и когато този отказ е немотивиран. По този начин е защитено правото на пострадалия да прави искания по силата на чл. 75 НПК и в частност чл. 229 НПК. Втората група съществени процесуални нарушения са свързаните с неосигуряване на средства за защита на правата на пострадалия посочени в чл. 75 НПК. Освен това считаме, че в хипотезата когато постановлението за прекратяване на производството е било обжалвано от обвиняемия, а пострадалият не е получил препис от него, съдът трябва да го отмени именно, поради допуснато процесуално нарушение довело до ограничаване право на защита на пострадалия. В Р-683-91-І н.о. е прието, че „изискването на пострадалия от престъплението да се връчва препис от постановлението, с което се прекратява изцяло или отчасти наказателното производство, също е предназначено да гарантира правото на защита, предоставено му от конституцията”.

Третата група са нарушенията допуснати при изготвяне на постановлението за прекратяване. Тук се включват случаите когато в постановлението не са посочени фактическите или правни основания за прекратяване, не се съдържат фактическите констатации, няма мотиви, налице е противоречие между мотивите и диспозитива и т.н.

7. В производството по обжалване на постановлението за прекратяване на досъдебното производство **не могат да се събират и проверяват нови доказателства** ^[20]. Практиката на ВКС по този въпрос е константна. В Р-538-2003-ІІІ н.о. е прието „проверката ... за законосъобразността на прекратяването на наказателното производство изключва възможността за събиране на доказателства от съдебните инстанции, а се основава само на събраните в досъдебната фаза” ^[21]. Това не накърнява правата на пострадалия, защото винаги когато постановлението е необосновано или незаконносъобразно то ще бъде отменено.

Съдът в това производство **действа** не като инстанция по същество, а **като контролно-отменителна инстанция**. Съдът може или да потвърди, или да отмени постановлението и върне делото на прокурора, като може и да измени постановлението по отношение на основанията за прекратяване. Съдът обаче не може да проверява установените по делото фактически положения и в резултат на тази проверка да приема нови. В това производство съдът не може да разглежда въпроси по същество, като тези за вината, дали се касае за престъпление или случайно деяние, за друг вид отговорност и т.н. ^[22].

[18] В Р-186-2002-ІІ н.о. е посочено, че „по принцип процесуалното нарушение по чл. 241, ал. 2, т. 3 НПК /отм./ би било съществено, само когато е довело до ограничаване на правата на онези участници в предварителното производство, които безусловно следва да бъдат конституирани като страни в съдебната фаза на процеса.

[19] Виж. Чинова М., Новите положения на досъдебното производство по НПК, С. 2007 г., с.271.

[20] Виж Петрова Н., Наделить потерпевшего правом уголовного преследования, с.Российская юстиция, кн.12, 2000г., с. 55, според нея неждането на възможността на пострадалия да представя доказателства при обжалване нарушава конституционните му права и затруднява достъпа до правосъдие.

[21] В Р-339-2002-ІІ н.о. ВКС отново приема, че „при провеждане на съдебния контрол върху постановлението на прокурора за прекратяване на наказателното производство могат да бъдат съобразявани само онези доказателствени материали, които са били събрани до завършване на разследването. Недопустимо е след издаването на съответното прокурорско постановление пред съда, пред който е обжалвано, да се събират допълнителни доказателства в подкрепа на обвинителната или защитната теза”.

[22] Съдът действа като инстанция по същество, когато след констатация за законосъобразност, решава въпросите по същество на делото –виж. Тълкувателно решение №5, С., 14.07.2004г. на ВАС.; Освен това

В това производство не намира проявление принципното правило наречено "reformation in rejus", т.е. забрана да се влошава положението на обвиняемия. Изводът е верен защото в нормата на чл. 243 НПК не е предвидена такава забрана. Последният ако не е уведомен за прекратяването или не е могъл да представи възражения по жалбата на обвиняемия, не е застрашен от определение с което не може да се влоши положението му.

8. Конкретните правомощия на съда в производството по обжалване на постановлението за прекратяване са посочени в чл. 243, ал. 5 НПК-, с определение съдът може да потвърди постановлението, да измени постановлението относно основанията за прекратяване на наказателното производство и разпореждането с веществените доказателства, да отмени постановлението и да върне делото на прокурора със задължителни указания относно прилагането на закона". На практика се поставя проблемът какви указания може да дава съдът при връщане на делото след отмената на постановлението за прекратяване ^[23]. Правилният отговор на поставения проблем, означава, най-напред да се анализира естеството на даваните указания. В тази връзка има указания, които след като бъдат дадени и изпълнени от съответния държавен орган нямат за последица накърняване на неговата независимост. Обратно има указания, които ако бъдат дадени и трябва да се изпълнят, винаги ще поставят в зависимост държавните органи и безспорно ще доведат до накърняване принципа на независимостта. От тази гледна точка указанията могат да се подразделят на две големи групи, а именно: указания, които се отнасят до решаването на въпросите по съществуващото на делото и указания, които не се отнасят до такива въпроси. Даваните указания следва да са от такова естество, че да не лишават органа на досъдебното производство от възможността да действа по вътрешно убеждение, основано на доказателствения материал по делото и на закона. Това са именно онзи вид указания, които не се отнасят до решаване на въпросите по съществуващото на делото. Без съмнение, ако прокурорът и разследващият орган са длъжни да изпълнят указания отнасящи се до съществуващото на делото те ще са зависими в дейността си ^[24].

Считаме, че указанията по същество на делото най-общо могат да бъдат сведени до: указания, свързани с решаване на въпросите за виновността, за правната квалификация на деянието, за лицето което трябва да бъде привлечено като обвиняем и за обема на обвинението, както и указания как да се реши въпроса за достоверността на доказателствения материал и каква фактическа обстановка да бъде приета за установена. Всички други указания не са от естеството си да накърнят независимостта на органите

„съдът не е оправомощен да се произнася по въпросите от компетентността на прокурора чрез собствена, различна от изложената в постановлението, интерпретация на доказателствата, събрани в досъдебната фаза. Още по-малко е допустимо контролиращият съд "да замества" прокурора, тогава когато в постановлението му липсват анализ на доказателствата и изводи за фактите и правото" – Р-60-2003-1 н.о.

[23] „Съдът няма право да отменя прекратителното постановление на прокуратурата, нито да й предписва срещу кого и какви обвинения да предявява" – виж. Кръстев К., Някои въпроси относно основанията за прекратяване на съдебното производство в разпоредително заседание, Социалистическо право, 1985, №1, с.

[24] Не са еднакви разбиранята по въпроса за "съществуващото на делото". Някои разбират само въпросите извършено ли е престъплението и кой го е извършил, други включват и какво наказание следва да се наложи на лицето, извършило престъплението, а трети свеждат основния въпрос на делото до наказателната отговорност. Ю.В. Корневски дели указанията на две групи: 1/ указания от процесуален характер (за осигуряване пълнота на разследването, отстраняване на съществени процесуални нарушения, за съединяване и разделяне на делата и пр.), които са безусловно задължителни за органите на предварителното разследване и 2/ указания, отнасящи се до решаването на делото по същество (относно предявяването на ново обвинение, привличането за по-тежко престъпление, на нови лица и пр.), които нямат задължителна сила.

на досъдебното производство-например указанията за извършване на нови следствени действия, за установяване на нови факти и т.н.^[25]

Съдът не може да даде указания, кое лице да се привлече като обвиняем и по каква правна квалификация. При което отново се повдига въпроса доколко нежеланието от страна на държавното обвинение да повдигне обвинение ще се отрази на правата на пострадалия. Съдът може да намери, че правната квалификация по която е привлечен обвиняемият и за която е постановено прекратяване на наказателното производство е неправилна в която хипотеза съдът следва да отмени постановлението за прекратяване като незаконосъобразно, без да може да даде указания, лицето да бъде привлечено по другата правна квалификация. Само така ще се осмисли правото на пострадалия да обжалва постановлението за прекратяване. Не така обаче може да се реши въпроса при реабилитиращите основания за прекратяване. Съдът дори да приеме, че извършеното деяние не е несъставомерно или е съставомерно, но по друга правна квалификация от посочената в постановлението за прекратяване, той ще потвърди постановлението, защото дори и да върне не може да дава указания за правната квалификация по която да се привлече лицето. Този извод се подкрепя от Р-368-2003-I н.о. в което е посочено, че „съдът не може да измества прокурора по въпроси, свързани с възникване на основания за започване на разследване по отношение на други деяния и съответно повдигане на обвинение за тях изрично”. По същия начин стоят нещата и при специфичното реабилитиращо основание по чл. 243, ал. 1, т. 2 НПК, съдът дори и да приеме, че е доказано участието на обвиняемият в престъплението, не може да върне делото на прокурора и да му даде указания да внесе обвинителен акт^[26]. В хипотезата при която съдът констатира, че деянието е съставомерно но по друга правна квалификация, за пострадалия остава възможността да защити правата си в ново наказателно производство, което може да се образува от прокурора, защото в този случай няма да бъде налице ограничението на разпоредбата на чл. 24, ал. 1, т. 6 НПК, но не и в останалите два случая. Това безспорно води до необходимост да се разшири кръга на престъпления за които да се предостави възможност именно на пострадалия директно да инициира съдебно наказателно производство, само така пострадалия ще се защити от нежеланието на държавния обвинител да повдигне обвинение^[27].

[25] Независимо от това съществува противоречива съдебна практика. Една част от съдилищата дават директни указания на прокурора за внасяне на обвинителен акт след като се извършат посочените от съда процесуални действия. В Р-249-2002-I н.о. е посочено, че „Сериозни резерви будят „задължителните указания”, дадени от първоинстанционния съд на прокурора след връщане на делото, споделени и от В. Апелативен съд... изключително правомощие на прокуратурата по чл. 127, т. 1 от Конституцията на РБ е да разрешава въпросите дали да започне наказателно производство, срещу кого и за какво престъпление... съдът няма процесуална възможност да връща делата с указания за извършване на нови следствени действия”. В тази връзка е и Р-553-2002-II н.о. според което, „указанието да се съберат доказателства дали не е налице ... престъпление не е в съответствие със задължението на съда по чл. 237, ал. 3 НПК да посочи допуснатите нарушения от първостепенния съд по приложението на закона”. В Р-568-2002-II н.о. се твърди обратното, в него се обосновава задължението на съда да извърши цялостна и задълбочена проверка на събраните по делото доказателства и при необходимост с оглед на всестрено разследване да върне делото на прокурора с конкретни указания – „неправилно е твърдението, че в случая съдът от арбитраж се превръщал в страна в наказателния процес, както и че като дава указания за събиране на други доказателствата той нарушава своята независимост.” В Р-108-82-I ВС е посочено, че „...определението или решението, с което делото се връща за доразследване, е задължително за органите на предварителното производство само досежно извършването на следствените действия, които е предписано да се извършат.” Относно обхвата на указанията на съда при връщане на делото виж. още и Р-51-1995-II н.о.

[26] В Р-185-89-I е посочено, че „постановлението на прокуратурата, с което се приема, че извършеното деяние не е престъпление от общ характер и не са налице основанията за повдигане на публично обвинение, е задължително за съда.”

[27] В Англия 25% от обвиненията се започват не от специално създадената служба Crown Prosecution Service, а от други органи, като митническа служба, Департаментът за обществена сигурност, Служба за тежки измами или частни лица, чрез индивидуални иски, като не е необходимо да са самите пряко засегнати, достатъчно е

ПРАВТА НА ПОСТРАДАЛИЯ ПРИ ОБЖАЛВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИЕТО НА ПЪРВОИНСТАНЦИОННИЯ СЪД ПОСТАНОВЕНО В ПРОИЗВОДСТВОТО ПО ОБЖАЛВАНЕ ПОСТАНОВЛЕНИЕТО ЗА ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ДОСЪДЕБНОТО ПРОИЗВОДСТВО

Като гаранция за недопускане на съдебни грешки в производството по обжалване на постановлението за прекратяване е въведена още една редовна съдебна инстанция за последващ контрол върху дейността на прокуратурата. Така чл. 243, ал. 6 НПК е предвидено, че определението на първоинстанционния съд може да се протестира от прокурора и да се обжалва от обвиняемия, от неговия защитник, от пострадалия или неговите наследници, или от ошетеното юридическо лице пред съответния въззивен съд в седемдневен срок от съобщаването му. Това двустепенно произнасяне по прекратяването от съда, има резон след като първата инстанция се произнася еднолично в закрито заседание а това безспорно крие риск от увреждане интересите на заинтересованите лица. Освен това наличието на втора редовна съдебна инстанция дава възможност за отстраняване на грешки на първоинстанционните съдилища.

1. Предмет на производството по чл. 243, ал. 6 НПК са определенията на първоинстанционния съд. Теорията и практиката, обаче не са единодушни по въпроса, кои точно определения са предмет на обжалване. Така в Р-108-2002-III н.о. е посочено, че всички определения, подлежат на последващ контрол, а в Опр.-431-2002-I н.о.- „съдебните актове ..., с които делото се връща в предишен процесуален стадий, не са и не могат да бъдат предмет на .. проверка. В такава хипотеза за процесуалните права на страните в Наказателнопроцесуалния кодекс се съдържат достатъчно гаранции, обезпечавачи правния им интерес да защитят възприетата от тях теза по делото”. Считаме, за верен извода, че предмет на проверка пред въззивния съд е всяко определение, независимо дали с него е потвърдено, изменено или отменено постановлението на прокурора. Това следва от обстоятелството, че нормата на чл. 243, ал. 6 НПК не прави разграничение между определенията подлежащи на последващ контрол. Вярно е, че в разпоредбата на чл. 341, ал. 1 НПК изрично е посочено, че пред въззивната инстанция се проверяват само „определения и разпореждания, с които се прекратява наказателното преследване”, но това са онези определения за прекратяване, постановени за първи път от съда, а не тези в производството по обжалване на постановлението на прокурора за прекратяване на досъдебното производство ^[28].

2. Субектите, които могат да обжалват определението на първата инстанция не са идентични с тези които имат право да обжалват постановлението за прекратяване. Това определение може да се обжалва от прокурора и като е видно от чл. 243, ал. 6 НПК на защитника също е предоставено самостоятелно право да обжалва. Липсва обаче, подобно право за повереника. Вярно е, че повереникът с новия НПК не е обявен в разпоредбата на чл. 253 НПК за самостоятелна страна. Тази разпоредба, обаче е неотнормирана към досъдебното производство, където няма страни. Поради това считаме, че не предоставянето на възможност на повереника, аналогична с тази на защитника да обжалва определението води до нарушаване правото на защита на пострадалия.

да са се почувствали засегнати като част от обществото-виж. Sprack, John. A Practical Approach to Criminal Procedure. Tenth edition. Oxford, Oxford University Press, 2004, p. 67

[28] В Р-568-2002-II н.о. е посочено, че „въззивното производство за проверка на определенията, с които първостепенният съд се е произнесъл по прекратяване на наказателното производство по чл. 237, ал. 3 НПК се извършва по Глава XV от НПК, при която са приложими всички разпоредби за цялостна и за служебна проверка на правилността им”, това решение обаче е не приложимо след въвеждането на правен режим при обжалването на определението постановено в производството по проверка на постановлението за прекратяване, различен от общия.

Законодателят при бъдещи изменения на НПК следва изрично да предвиди самостоятелно право и на повереника за обжалване на определението с което се е произнесъл първоинстанционния съд по жалбата срещу постановлението за прекратяване на производството. Въвеждането на такава контрадикторност ще гарантира максимално правата на пострадалия, аналогично, както тези на обвиняемия.

Пострадалият може да обжалва определението в седемдневен срок от съобщаването му. Този срок е приклузивен, което означава, че след изтичането на определението на първоинстанционния съд ще влезе в сила. Съображенията ни за характера на срока са идентични с тези отнасящи се за срока по чл. 243, ал. 3 НПК.

3. При обжалването на определението въззивния съд се произнася в състав от трима съдии в закрито заседание с определение, което е окончателно /чл. 243, ал. 7 НПК/^[29]. След като в разпоредбата е предвидено, че определението е окончателно, то следва че за пострадалия обжалването на определението на първата инстанция е последната възможност да защити правата си в това производство. Въпросът който се повдига е, може ли пострадалият възползвайки се от това си право да поиска от въззивния съд да замести първата инстанция и да се произнесе по въпросите на жалбата подадена пред него, т.е. да действа като същинска въззивна инстанция, без да може да връща делото на прокурора. Считаме, че втората инстанция осъществяваща контрол върху определението на първата действа само, като контролно - отменителна, но не и като инстанция по същество. Това следва от липсата на разпоредба, която да дава възможност на въззивния съд да реши въпросите по жалбата, освен когато изменя определението на първоинстанционния съд. Пострадалият може да иска от въззивния съд да се отмени определението с което е потвърдено постановлението и да се върне делото на прокурора или същото да се измени, както и да се отмени определението за изменение на постановлението и същото да се потвърди или отмени, като делото да се върне на прокурора със задължителни указания относно прилагането на закона. Независимо от исканията на пострадалия, следва да обърнем отново внимание на това, че и тук намира пълно проявление ревизионното начало. Въззивния съд следва да извърши цялостна служебна проверка на правилността на определението. В резултат на тази проверка и независимо от исканията на пострадалия, въззивният съд може да отмени определението за отмяна на постановлението на прокурора и да го потвърди или измени, както и да потвърди определението на първоинстанционния съд^[30].

Определението на въззивния съд е окончателно, то не подлежи на обжалване или протест. С влизането му в законна сила се поставя край на наказателно процесуалното развитие^[31]. Това определение е неотменимо, защото не може да бъде отменяно или изменяно нито от съда, който го е постановил, нито от по-горна съдебна инстанция. То е задължително за „всички учреждения, юридически лица, длъжностни лица и граждани“/чл. 413, ал. 1 НПК/^[32]. Определението обаче не е задължително за

[29] При действието на отм. НПК въззивното производство се осъществяваше в открито заседание по правилата на редовното второинстанционно производство. Само недоумение будеше обстоятелството, че заседанието пред първоинстанционния съд е закрито, с риск пострадалия изобщо да не узнае за него, а въззивното да е по общите правила. В тази връзка виж. Р-345-2000-I н.о.; Р-568-2002-II н.о.; Р-387-87-I н.о.

[30] В Постановление № 1 от 11.XI.1981 г., Пленум на ВС, изм. с Постановление № 7/87 г. се разглеждат въпроси на второинстанционното производство по наказателни дела и при обжалване на определение за прекратяване.

[31] Саранов Н., Българско наказателно процесуално право, том II: „законовата сила на присъдата се изразява 1/ в необоримостта ѝ, в недопускането на понататъчното ѝ обжалване пред по-горна инстанция /формална законна сила/ и 2/ в отстраняване възможността за повторно разглеждане и решаване на делото, по което е издадена една влязла в формална законна сила присъда /материална законна сила?“. В какво се изразява сила на пресъдено нещо – виж. Р-53-81 г. по н. д. № 41/81 г., ОСНК.

[32] В Р-488-2002-II н.о. е посочено-, Щом като с влязъл в сила съдебен акт е потвърдено частичното прекратяване на наказателното постановление срещу подсъдимия за авторство на подправените документи,

гражданския съд по въпросите: извършено ли е деянието, виновен ли е деецът, наказуемо ли е деянието /чл. 413, ал. 2 НПК/ следователно не се ползва с правните последици на непререшаемост на спора, както влезлите в сила присъди и решения на съда. По отношение на него важи принципа ”non bis in idem”,^[33].

ВЪЗБНОВЯВАНЕ НА ПРЕКРАТЕНО НАКАЗАТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО

1. Определението на първоинстанционния и второинстанционния съд, с което е потвърдено или изменено постановлението на прокурора за прекратяване на досъдебното производство се ползва с материална законна сила т.е., то е неотменимо. Единственият начин, пострадалият да преодолее тази негова законна сила е възобновяването на наказателното производство. Това е и единственият процесуален способ за поправяне на допустната съдебна грешка. Възобновяването е извънредно процесуално средство, с което се дава възможност за пререшаване на въпроси, решени с акт който е неотменим. Възобновяването на наказателните дела, уредено в Глава тридесет и трета НПК, е извънреден способ за отмяна на влезли в сила съдебни актове.

Разпоредбата на чл. 419, ал. 1 НПК изчерпателно посочва възможния предмет на проверката при възобновяването. От нейното буквално тълкуване следва, че всички влезли в сила актове на съда от вида на присъдите и решенията, могат да бъдат проверени по реда на възобновяването. Определенията поначало не подлежат на възобновяване, с изключение на изрично посочените между, които са и определенията по чл. 243, ал. 5, т. 1 и 2 НПК, с които е изменено или потвърдено постановлението на прокурора за прекратяване на досъдебното производство. Не са посочени, обаче определенията на второинстанционния съд. Считаме, че тези с които второинстанционният съд е отменил определението на първоинстанционния съд с което е отменено постановлението за прекратяване на прокурора и го е потвърдил или изменил, тези с които е отменил определението за именение на постановлението и го е потвърдил, и тези с които е потвърдил определение с което постановлението е потвърдено или изменено, също влизат в приложното поле на възобновяването след като са неотменими и крайния резултат е същия - постановлението на прокурора за прекратяване на производството е отменено или изменено.

Основанията за възобновяване са изчерпателно посочени в чл. 422, ал. 1 НПК. Пострадалият е защитен от несъответствието между фактическите изводи, приети в определението и действителното фактическо положение, чрез основанията за възобновяване по чл. 422, ал. 1, т. 1-3 НПК. При тези основания е защитен интереса на пострадалия от доказването на извършеното престъпление и неговия извършител, в случаите когато например делото е прекратено поради това, че не е доказано участието на обвиняемия в престъплението, или че деянието не е извършено или че извършеното не е съставомерно и т.н.

С другите основания по чл. 422, ал. 1, т. 4 и 5 НПК, пострадалият е защитен от грешките на съда при прилагането на закона. При основанията по чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК се изисква определенията да са непроверени по касационен ред, по жалба или протест

процесуално недопустимо е в съдебната фаза на наказателния процес за същите документи в частта относно авторството прокуратурата чрез нови доказателствени претенции и формулиране на други правни квалификации по отношение на документното престъпление да мотивира искане за пререшаване на въпроса за авторството ”

[33] За да се приложат принципите „res judicata” и ”non bis in idem”, задължително трябва да има тъжество на престъплението, като еднаквостта трябва да се отнася само до фактическата страна на престъплението, не и до правната му квалификация. Виж. Саранов Н., Българско наказателно процесуално право, том II, стр. 450; Велчев, Българско наказателно процесуално право, том II, стр. 26

на страната, в чийто интерес се предлага отмяната, и да са релевирани допуснати съществени нарушения по чл. 348, ал. 1, т. 1 - 3 НПК при тяхното постановяване. Разпоредбата обаче на чл. 419, ал. 1 НПК изрично установява, че определенията по чл. 243, ал. 1, т. 1 и 2 НПК подлежат на касационна проверка. Следователно, в случая условието „непроверени по касационен ред” не се отнася до тези определения. Друг е въпроса че в практиката на ВКС константно се приема че понятието е посочено, "непроверени по касационен ред" съдебни актове, интерпретирано в контекста на установената съдебна практика, обосновава заключение, че в обсега на очертанния предмет се включват придобилите юридически стабилитет (влезли в сила) присъди, определения и решения, които не са разглеждани по същество от касационната инстанция, като са ирелевантни причините, поради които по отношение на съдебните актове не е упражнен касационен контрол. Същите могат да сочат на законни предписания, изключващи последните от обхвата на предвидена касационна инстанционна проверка, или на хипотези на неупражнено право на обжалване, при предоставена процесуална възможност на участващите в наказателния процес субекти, респективно на несъответно на нормативните изисквания реализирано процесуално право, обосновавало процесуална негодност на депозираните жалба или протест и мотивирало оставянето им без разглеждане”- Р-331-2007-III н.о. В тази връзка е и Р-442-2000-I н.о; Тълкувателно решение №1 от 29.12.2003 г. на ВКС. В обсега на основанието „съществено процесуално нарушение” по чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК, безспорно влиза и накърняването или ограничаването процесуалните права на пострадалия или на неговите наследници в досъдебното производство. Затова ако тези негови права са накърнени в производството, което е прекратено от прокурора, за пострадалия остава възможността за възобновяване на наказателното производство на основание чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК.

Правната възможност да се иска възобновяване по чл. 422, ал. 1, т. 1-3 е предоставена на окръжния, съответно военният прокурор, а по чл. 422, ал. 1, т. 4-6 на главния прокурор /чл. 420, ал. 1 НПК/. Осъденият, може и сам да направи искане за възобновяване в случаите на чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК. На пострадалия, обаче такава възможност не е предоставена ^[34]. Считаме, че при бъдещи изменения на НПК, законодателят трябва да запълни тази празнина, като регламентира право и на пострадалия, аналогично с това на обвиняемия - да може да направи искане за възобновяване на наказателното дело в случаите на чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК. Необходимостта от регламентиране на подобно право подобно право е продиктувана и от обстоятелството, че искането за възобновяване на наказателно дело завършило с определение за прекратяване е ограничено с шест месечен срок, който започва да тече от влизане в сила на съответния акт по чл.422, ал. 1, т. 5 НПК.

При липсата на самостоятелно право за пострадалия да поиска възобновяване, той разполага единствено с възможността да се обърне към съответния прокурор с молба да изготви такова искане. Считаме, че независимо от липсата на конкретна разпоредба тази възможност съществува и за неговите наследници. Ако прокурорът намери, че са налице съответните основания, той ще внесе искане за възобновяване на наказателното дело пред ВКС. Искането се подава чрез съответния първоинстанционен съд, който незабавно изпраща препис от него на прокурора, осъдения или оправдания, а делото-на Върховния касационен съд /чл. 424, ал. 2 НПК/. От теста е видно, че съдът не е длъжен

[34] В чл. 589 Н.С. е предвиждал лицата, които са имали право да предявят искане за възобновяване, освен за обвиняемият и прокурора, това право е съществувало и за пострадалия от престъпното деяние /лицата претърпели вреди на благата си/, гражданския ищец, частния обвинител и доп. частни обвинители. В тази връзка е и Р. Р. 25/924 II н.; Виж. Борис Н.Павлов, Възобновяване на наказателни дела. Касационна практика. Теория, практика, разяснения. С., 1938.

да изпрати препис на пострадалия. Считаме, че когато е прекратено наказателно производство от прокурора, по което се е конституирал пострадад и чието възобновяване се иска, за да се гарантират правата на последния, той също следва да получи от това искане. Затова, обаче е необходимо в НПК за се регламентира такова задължение за съда. ВКС разгледа искането в открито заседание /чл. 424, ал. 3 НПК/. Прилагайки правилата на касационното производство, към които препраща чл. 426 НПК означава, че заинтересованите лица трябва да бъдат призовани, като неявяването им без уважителни причини не е пречка за разглеждане на делото. Затова, ВКС трябва да призове и пострадалият или неговите наследници.

Правомощията на ВКС в производството по възобновяване на наказателни дела, са стриктно очертани с нормата на чл. 425 НПК. Възможно е обаче, ВКС да намери искането за възобновяване за неоснователно. В тази връзка се поставя въпросът, може ли да се иска повторно възобновяване. Считаме, че доколкото не е изтекъл срока за това, няма пречка да се направи ново такова, но разбира се с посочване на друго основание ^[35].

2. До възобновяване на прекратено от прокурора наказателно производство може да се стигне и когато постановлението за прекратяване не е било обжалвано пред съд. Тогава то се отменя служебно от прокурор от по-горестояща прокуратура, ако не са били налице основанията за прекратяване /чл. 243, ал. 9 НПК/ ^[36]. Това е така, защото постановлението няма материална законна сила, защото не е неотменимо ^[37].

Служебният контрол по чл. 243, ал. 9 НПК, е още една гаранция за правата на пострадалия, ако производството е било прекратено без да са налице основанията за това. За да се стигне до отмяна на постановлението за прекратяване са необходими няколко предпоставки, а именно: заинтересованите лица да са получили препис от постановлението, срокът за обжалване пред съда да е изтекъл и постановлението да не е било обжалвано. Няма значение по какъв начин ще бъде сезиран по-горестоящия прокурор. Възможни са две хипотези: по-горестоящия прокурор да констатира основания за да упражни правомощията по чл. 243, ал. 9 НПК при извършен последващ прокурорски контрол или да бъде сезиран от заинтересовано лице, а това най-често е пострадалият. Служебният контрол върху постановлението не се следва да се разглежда, като право на пострадалия да възрази срещу постановлението на прокурора пред по-горестоящата прокуратура по реда на чл. 200 НПК, след като е пропуснал седемдневния срок за обжалване пред съд. Правото да се обжалват постановления пред горестояща прокуратура се отнася само за тези, които не подлежат на съдебен контрол. Служебният контрол по чл. 243, ал. 9 НПК включва и възможност за пострадалия, да подаде сигнал с който да сезира по-горестоящия прокурор да го извърши. За разлика от съдебния контрол, по-горестоящият прокурор има по-широки правомощия. Той проверява обосноваността, законосъобразността на постановлението, както и пълнотата на доказателствения материал. В резултат на тази проверка може да укаже включително и

[35] В закона за наказателното съдопроизводство не са били предвидени ограничителни разпоредби, възпрепятстващи лицата по чл. 589 да искат повторно възобновяване на едно наказателно дело. ВКС в определение №50 от 11.ІІІ.1929г. по н. ч. пр. №10/929г. ІІ н.о. е позволил да се иска за втори път възобновяване на делото, по което дело осъдения е отправил преди това молба за възобновяване, но същата е била оставена без последици.

[36] „Компетентен да се произнесе е само прокурор от по-горестояща прокуратура, а не и по-горестоящ по длъжност прокурор от същата прокуратура, както е по общото правило на чл. 46, ал. 3 НПК. Става въпрос, обаче, за прокурор от всяка горестояща прокуратура, включително до главния прокурор.” вж. Чинова М., Новите положения на досъдебното производство по НПК, С., 2007, с. 259

[37] Затова не е и задължително за гражданския съд-вж. Р-842-2005-І н.о.

по коя правна квалификация да бъде повдигнато обвинението ^[38]. При това служебния контрол чл. 243, ал. 9 НПК, не е ограничен със срок, така че прокурорът от по-горестоящата прокуратура може да отмени постановлението за прекратяване до изтичане на давностния срок за самото престъпление.

Когато пострадалият в наказателно производство, което е било прекратено от прокурора, сезира прокурор от по-горестоящата прокуратура с искане за отмяна на постановлението за прекратяване, възниква въпроса, длъжен ли е сезирания прокурор да се произнесе. Ако съответният прокурор намери, че не са налице основанията по чл.243, ал. 1 НПК, отменя постановлението за прекратяване. Актът, с който ще се произнесе също е постановление. Това постановление обаче, не подлежи на съдебно обжалване, но може да се обжалва пред непосредствено по-горестоящата прокуратура /чл. 143 ЗСВ/, по реда на чл. 200 НПК. Ако обаче не са налице основания за отмяна на постановлението за прекратяване, считаме че сезираният прокурор не е длъжен да се произнесе за какъвто и да е акт, защото в НПК не е предвидено такова негово правомощие. Не може да се приложи по аналогия на чл. 200 НПК, защото както бе посочено този ред се отнася само до постановления които не подлежат на съдебен контрол, а постановлението за прекратяване не е от тях. Независимо от това голяма част от прокурорите съставят постановления с които потвърждават постановлението за прекратяване, като основанието за това им е именно чл. 200 НПК. Практика с която не може да се съгласим, освен поради изложените съображения и поради това, че разглежданата разпоредба изрично предвижда, че постановлението на прокурора от по-горестоящата прокуратура не подлежи на обжалване. Вземайки под внимание и това, че правомощието да се отмени постановлението за прекратяване не е ограничено само до непосредствено по-горестоящата прокуратура, а до всяка която се явява такава, в това число и главния прокурор, то при тази практика пострадалия ще бъде лишен от възможността да сигнализира която и да е от тях служебно да се отмени постановлението за прекратяване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Съгласно чл. 6, т. 1 на ЕКПЧ „всяко лице при определянето на неговите граждански права и задължения или при наличието на каквото и да е наказателно обвинение срещу него има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона...”. Тази разпоредба се прилага във всички случаи, в които държавен орган определя правното положение на частен субект, независимо от това дали неговите права и задължения имат частен характер ^[39]. Следователно пострадалият има статут на лице, чиито граждански права и задължения се определят в производството за прекратяване на наказателното дело от прокурора и съда. В чл. 13 от ЕКПЧ се предвижда – „Всеки, чиито права и свободи, предвидени в тази Конвенция, са нарушени, трябва да разполага с ефикасни вътрешноправни средства за тяхната защита от съответна национална институция дори и нарушението да е извършено от лица, действащи в качеството си на представители на официалните власти.” Тази разпоредба гарантира наличието на национално равнище на средство за защита на същността на правата и свободите по Конвенцията в каквато и форма тези права и свободи да са закрепени във вътрешния правен ред. Средството за защита, изисквано по чл. 13, трябва да бъде "ефективно" на

[38] По въпроса за правомощията на по-горестоящия прокурор при отмяна на постановления на подлостоящите-виж. Чинова М., Актове на органите на предварителното производство, Правна същност и класификация, С., 1993, стр. 27 и сл.

[39] П. ван Дайк и Г.Й.Х ван Хууф. Европейска конвенция за правата на човека – теория и практика. С., 2000

практика, както и по закон, в смисъл, че упражняването му трябва да не бъде неоправдано възпрепятствано от действията или бездействията на органите на държавата. Поставя се въпроса дали производството по прекратяването на делото от прокурора съответства на чл. 6, т. 1 и чл. 13 от ЕКПЧ. Считаме че, разглежданото производство и правата на пострадалия в него отговарят на тези стандарти, но не безусловно.

Въз основа на изложеното до тук, могат да се направят следните изводи и препоръки за усъвършенстване на законодателството:

В производството по обжалване на постановлението за прекратяване се налага коригиране, което предполага: а/ Своевременно уведомяване на заинтересованите лица за предприетото обжалване на постановлението за прекратяване и предоставяне на срок в който те да могат да се противопоставят на доводите на другата страна; б/ Да се предвиди отрито и публично съдебно заседание при обжалване на постановлението за прекратяване с осигурено участие на заинтересованите лица в него; в/ В отрито и публично съдебно заседание страните да имат право да представят или да искат събирането на доказателства, които ще дадат възможност на съда да прецени правилността на решенията от прокурора въпроси при прекратяването, без разбира се да го замества в решенията по тях ^[40]; г/ Даването на възможност на повереника, аналогична с тази на защитника да обжалва определението на първоинстанционния съд в производството по обжалване на постановлението за прекратяване.

[40] Петрова Н., Наделить потерпевшего правом уголовного преследования, Российская Юстиция, к.№12/2002, стр.55-разглежда, че издаването на възможност на пострадалия да представя нови факти в подкрепа на своята позиция води до неспособност на процедурата да обезпечи защитата на правата и законите интереси на пострадалия.